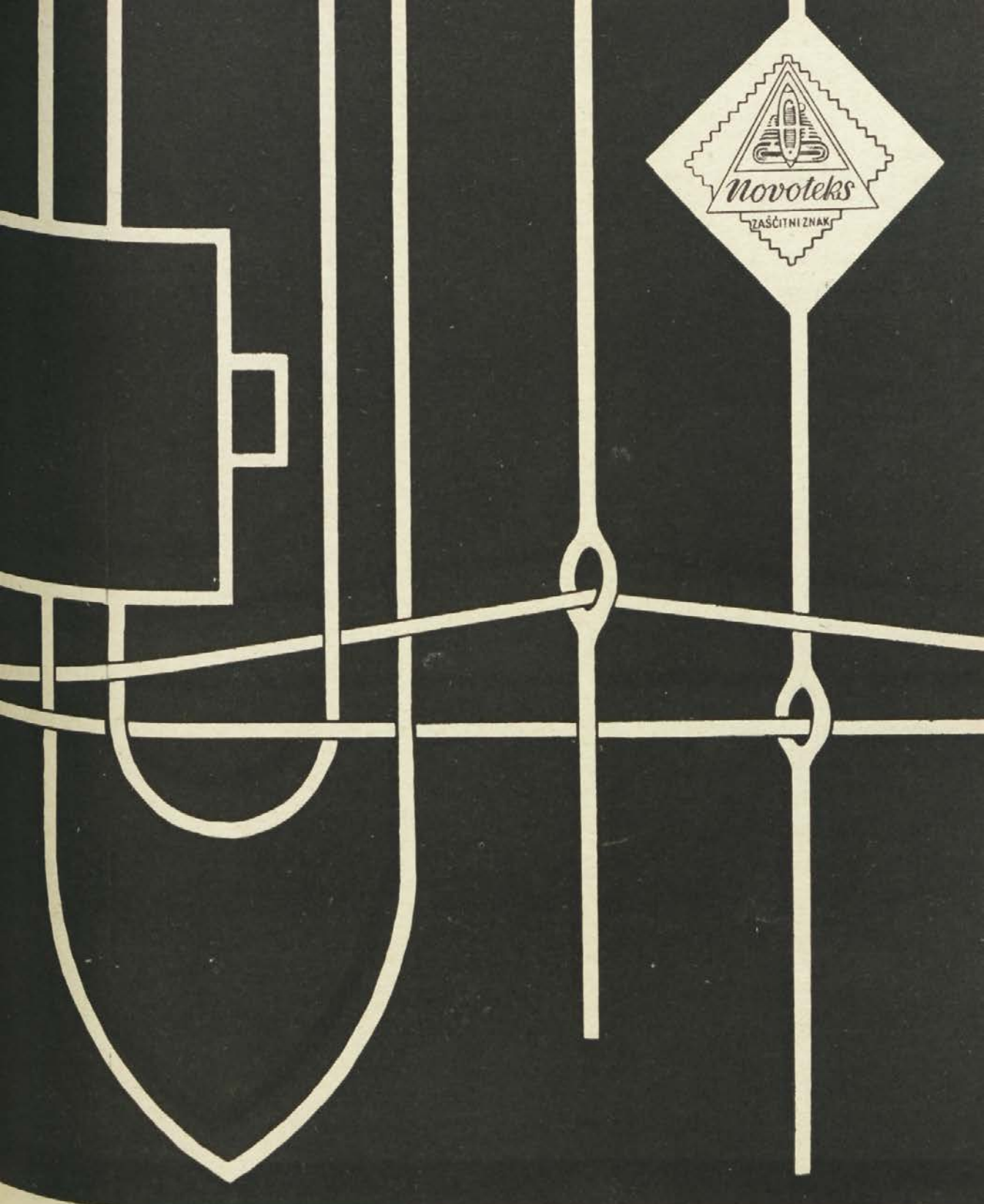
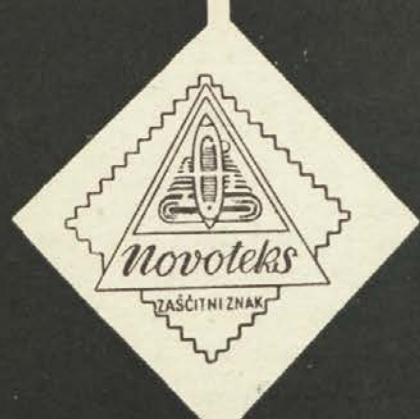

Novoteks

GLASILO DELAVSKEGA SVETA

LETO V. ★ 1984 ★ ŠT. 4

NOVOTEKS

glasilo delavskega sveta

Tekstilne tovarne

NOVOTEKS

Novo mesto

1964

Letnik V.

Št. 4 (43)

April

Izdaja:

delavski svet

Ureja:

uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Samo Medić

Naslov uredništva:

Novoteks, Novo mesto

Foersterjeva 10

telefon 21-030

Zunanja oprema:

Bojan Brovet

Tisk naslovne strani

in vezava

Valvasorjeva tiskarna

in knjigovoznica

Videm-Krško

Naklada:

870 izvodov

VSEBINA:

- Naš prvi maj
- Iz zasedanj somoupravnih organov
- Izobraževanje
- Sto let Rdečega križa
- Nesreče pri delu, na poti na delo in z dela v prvi polovici aprila
- Bolezenski izostanki v mesecu marcu 1964
- Stanje izplačanega in povrnjenega nadomestila bolezenskih izostankov za I. tromesečje 1964
- Med hrvaškimi partizani
- Naša kronika
- Učenje tujih jezikov
- Izlet v Novigrad

NAŠ PRVI MAJ

Vsa naša domovina bo letos devetnajstič praznovala v svobodi 1. maj - praznik dela. Po vseh krajih naše domovine bo to dan praznovanja in veselja. Naše misli bodo posegle nazaj v prve dni osvoboditve, ko je bila naša domovina razrušena, požgana in opustošena, spominjali se bomo naših prvih mladinskih delovnih brigad, ki so prve začele obnavljati našo domovino, spomnili se bomo uspeha, ko je naš delovni človek zgradil doma prvi motor. Prvi maj je praznik našega dela in naših uspehov. In kako ogromen napredek je bil storjen v teh povojnih letih. Delovne roke naših delavcev in um naše delovne inteligence so naredili iz prej zaostale države razvito industrijsko državo. Sadove te preobrazbe pa uživajo naši delovni ljudje in zato je 1. maj praznik veselja in ponosa.

Povsod po svetu pa 1. maj še nima takega pomena kot pri nas. Mnogo je še držav, kjer 1. maja ne smejo praznovati svobodno in javno. Tam še vedno vladajo take razmere, kot so bile pri nas pred letom 1941, ko so naši očetje praznovali 1. maj skrivaj. Praznovanje 1. maja je bilo v kraljevini Jugoslaviji prepovedano, toda delavski razred ga ni nikdar pozabil praznovati. Delavci so prirejali krajše izlete v bližnje kraje in tam s petjem in nagovori ter zdravicami proslavljali svoj praznik. Komunistična partija pa je za ta praznik natisnila v svojih ilegalnih tiskarnah razglase in komunisti so jih raztrosili po vseh mestih, trgih in vaseh naše domovine, čeprav so žandarji stražili ulice že več dni pred prvim majem. Tako je delavski razred v stari Jugoslaviji praznoval svoj praznik.

Podobne razmere vladajo marsikje še dandanes. Toda vsi ukrepi in prepovedi ne morejo delovnemu razredu vzeti njegovega praznika. In ko izkoriščevalski razred vidi, da se prvi maj proslavlja, trepetajo pred močjo delavskega razreda. Delavci, čeprav ne smejo praznovati svojega praznika svobodno, se zavedajo, da bo tudi v njihovi deželi zaplapolala rdeča zastava in da bodo trinogi strti povsod, kjer tlačijo delavski razred. Ta zavest in prepričanje je tako trdno, da ga ne more omajati še tako velik teror. Zgodovina nam dokazuje utemeljenost takega prepričanja.

Dobrih petinsedemdeset let je minilo, odkar se je začel proslavljati prvi maj. V tem času si je delavski razred priboril svoje pravice v več kot polovici Evrope in Azije. Ostali kontinenti pa so že tako prežeti z revolucionarnimi idejami, da ni več daleč dan, ko bo geslo "Proletarci vseh dežel, združite se!" povsod triumfiralo in bodo delovni ljudje povsod prevzeli oblast v svoje roke.

Naj živi prvi maj!

IZ ZASEDANJ SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Na zadnjih sejah so sveti enot razpravljali predvsem o proizvodnji in problemih, ki so nastajali v zvezi s tem. Prav tako so določili dodatne dopuste za delavke, ki imajo majhne otroke, in za delavce, ki delajo pod težjimi pogoji. Sveti enot so sestavili tudi prioritete liste za prošilce stanovanj.

V predilnici česane preje so ugotovili, da je bila proizvodnja za 3,7 % izpod plana. Situacija pa se je v mesecu marcu popravila. Vzrok za nedoseganje plana je v prevelikih izostankih med delovnim časom in težavah pri mešanih partijah sintetika-volna. Ugotovili so, da so 5. in 6. pasaža ter dublirka ozko grlo proizvodnje, zato so sklenili predlagati delavskemu svetu, da se 5. in 6. pasaža povečata za 2 glavi, dublirka pa za 8 vreten. Z dopolnitvijo teh strojev bi se proizvodnja povečala za približno 5 %. Večjo pozornost bodo posvetili tudi kontroli zaradi prepogostih lomov glavnikov.

Svet je poleg tega razpravljajl o ugotovitvah delovne inšpekcije ter sklenil predlagati delavskemu svetu, da se uredi nov prostor za mehanično delavnico, upravnemu odboru pa nabava novega brusilnega stroja.

V tkalnici je bil plan proizvodnje presežen v I. tromesečju za preko 13 %. V primerjavi z zadnjim tromesečjem preteklega leta, ko je bila zasedba v tkalnici enaka, je bil proizvodni uspeh za 3,2 % boljši.

Tudi proizvodnost na efektivno uro počasi raste. V mesecu februarju je bila proizvodnost na efektivno uro doslej najvišja.

Kvaliteta izdelkov je v povprečju še dokaj dobra, toda iz meseca v mesec precej niha. Največ napak nastaja zaradi pomešanega votka, zanašajev, debelih niti, grebena, ki blago seka, razpenjalcev, ki blago trgajo. V bodoče bo potrebnem napakam posvečati več pozornosti ter jih zmanjšati, kar bo imelo vpliv tudi na povečanje osebnih dohodkov.

Tudi pri prihrankih na materialu, to je preji, bi se stanje lahko precej izboljšalo. Največ odpadkov nastaja pri dubliranju, križnem previjanju, navijanju votka in tkanju. Pri tkanju je treba posvetiti posebno pozornost pravilni gostoti tkanin. Po sedanjem stanju bomo v letošnjem letu imeli približno 5.500 do 6.000 kg odpadkov, ki pa bi se z večjo pazljivostjo pri delu lahko zmanjšali za približno 2.000 kg, iz česar bi lahko izdelali za približno 30.000.000 din blaga.

Svet enote je v razpravi o izrabi rednih dopustov sprejel sklep, da se dopusti lahko izrabijo od 1. aprila do konca leta. Za pravilno razporeditev dopustov sta bili ime-

novani komisiji, ki bosta izdelali plan izrabe dopustov za tkalnico in predpripravo. V prihodnjem letu pa se bodo redni dopusti lahko izrabljali skozi vse leto, pričenši že z januarjem.

Svet enote je tudi sklenil, da se tkalca Jožeta Murna prestavi na drugo delovno mesto, ker stalno dela pri tkanju večje napake in svojega odnosa ni popravil kljub opominom in pomoči instruktorjev in vzdrževalca strojev.

Tudi v apreturi se proizvodnja zadovoljivo odvija, saj je bil plan I. tromesečja presežen za 15,46 %. Zaradi pomanjkanja delavcev je bilo opravljeno precej nadur, kar pa bo v bodoče odpadlo, ker so prišli v apreturo delavci iz predilnice mikane preje. Čeprav je bil plan precej presežen, dobavlja tkalnica še vedno več surovega blaga, kot ga trenutno apretura lahko predela. To stanje se bo popravilo z vključitvijo nove delovne sile v apreturo. V izšivalnici večkrat puščajo napake, ki bi se dale odpraviti. Zaradi tega se zmanjšuje odstotek I. kvalitete.

Svet enote je predlagal upravnemu odboru ustanovitve novega delovnega mesta "pomožna administracija". Naloga delavke na tem delovnem mestu je pisanje obesnih listkov za izgotovljeno blago.

Iz podatkov o proizvodnji v predilnici mikane preje je razvidno, da je bil plan v I. tromesečju presežen za 25,3 %. Ti rezultati so bili doseženi z maksimalnim prizadevanjem vseh zaposlenih.

Predilnica mikane preje je v aprilu prenehala z obratovanjem. Po sklepu delavskega sveta so vsi stroji iz predilnice že prodani in se demontirajo. Pogodbe za nabavo novih strojev za predilnico sintetične preje so podpisane in bodo predvidoma dobavljeni do septembra letos. V delu so načrti za preureditev stavbe, ki bo imela ravno streho in železne konstrukcije. V stavbi bodo montirane tudi klimatske naprave. Preureditvena dela bodo predvidoma končana do septembra. Nato bodo pričeli montirati stroje, tako da bo nova proizvodnja stekla januarja prihodnjega leta.

Delavci iz predilnice mikane preje bodo začasno razporejeni v česalnico, tkalnico in apreturo. Nekaj delavcev pa bo sodelovalo pri demontaži in kasneje pri montaži strojev. Ko bo stekla proizvodnja v novi predilnici, bo tam zaposlenih okoli 200 delavcev.

Zaradi premestitve na drugo delovno mesto bo treba paziti, da ne bodo imeli premeščeni delavci nižje osebne dohodke, kot so jih imeli do sedaj. Vzdrževalce strojev ter njihove pomočnike bo treba v tem času usposobiti za upravljanje z novimi stroji. Tudi nekaj delavk bo poslanih na prakso v Metliko, kjer se bodo priučile dela na prstančevih strojih. Ker letos ne bo kolektivnega dopusta, bo izdelan plan izrabe letnega dopusta.

Svet enote uprava - zunanji obrati predlaga delavskemu svetu ustanovitev novih naslednjih delovnih mest: vodja obračuna osebnih dohodkov, samostojni referent nabavnega oddelka, samostojni referent prodajnega oddelka in pomožni uslužbenec. Predlaga tudi popravilo ocene delovnega mesta "materialni knjigovodja" ter razhodovanje dotrajanih osnovnih sredstev, in to bojlerja za toplo vodo, razplinjalca ter ročnega brusilnega stroja. Obnovi pa naj se sklep za nabavo ročnega vrtalnega stroja ter škarij za rezanje železa in pločevine.

Vsi sveti enot so razpravljali tudi o potrebi vskladitve pravilnika o delitvi čistega dohodka in o delitvi osebnih dohodkov ter predlagajo naj bi o spremembah razpravljali delavski svet podjetja.

Jože Udovič

IZOBRAŽEVANJE

V vseh tekstilnih tovarnah se je po vojni razvilo tekmovanje v količinskem doseganju plana proizvodnje. Pozabili pa so na asortiman in kvaliteto. Ko je količinska mrzlica minila, so se v podjetjih pričeli boriti za kakovostnejšo proizvodnjo. Ta borba se je odražala predvsem v rekonstrukcijah in odpravljanju ozkih grl v proizvodnji. Moderni stroji so zamenjali stare ali pa so izpopolnili tehnološki postopek. Na tem področju smo tako temeljito tekmovali, da so naša podjetja s sodobno strojno opremo dosegla in celo presegla opremljenost zahodnoevropske tekstilne industrije. Zelo malo ali skoraj nič pozornosti smo posvečali strokovnemu usposabljanju in izobraževanju našega proizvajalca in strokovnega kadra.

Leta 1957 so se v nekaterih gospodarskih organizacijah pričeli ustanavljati izobraževalni centri. To izobraževanje pa le počasi prodira, ker nekateri vodilni uslužbenci v tekstilnih tovarnah še niso dojeli, da je izobraževanje del organiziranih naporov za večjo produktivnost in boljšo kvaliteto.

Produktivnost in kvaliteta pa je zelo važna sedaj, ko se naše gospodarstvo orientira na mednarodno delitev dela, ko smo pričeli v večji meri izvažati svoje izdelke. Na tujih tržiščih srečujemo hudo konkurenco industrijsko razvitejših držav.

Da bi se lahko spustili v konkurenčno borbo z drugimi razvitejšimi državami, smo morali nekaj ukreniti. Uvideli smo, da ni samo stroj tisto, za kar moramo vlagati precejšnja sredstva, ampak tudi človek.

Zvezni vodilni upravni organi so nas z resolucijo o izobraževanju strokovnih kadrov opozorili na veliko važnost sistematičnega izobraževanja. Tako so že leta 1957 ustanovili v nekaterih tekstilnih podjetjih izobraževalne centre. Ta služba pa je le počasi prodrla v zavest nekaterih vodilnih oseb v podjetjih, ker niso doumeli, da je izobraževanje sestavni del organiziranih naporov za večjo proizvodnost oziroma boljše in s tem cenejše poslovanje.

Predno bomo opisali pot izobraževanja v našem podjetju, pogledjmo, kakšna je bila ta razvojna pot v svetu in kako je nastal sistem strokovnega izobraževanja, kakor ga poznamo danes. S takim pregledom nam bo postalo bolj jasno, kakšno je naše strokovno izobraževanje danes, kakšno je področje dejavnosti strokovnega izobraževanja in kakšna je vsebina dela na tem področju. S tem ugotovimo pomen strokovnega izobraževanja za družbo kot celoto, posebno pa za gospodarsko organizacijo in njih člane kot neposredne koristnike rezultatov takega sistematičnega vnaprej planiranega in organiziranega izobraževanja.

Leta 1956 je Zvezni center za izobrazbo vodilnih kadrov s pomočjo ekspertov mednarodne organizacije dela pričel posredovati programe TWI sistema. S tem trenutkom so bili storjeni prvi koraki v izobraževanju strokovnih kadrov, in to za tiste potrebe, katerih šolski programi strokovnih šol takrat niso zajemali, če pa so jih že upoštevali, jih niso obravnavali tako, kot je to zahtevalo vsakodnevno delo.

Metoda poučevanja praktičnega dela je pri nas doživela mnogo sprememb, počasi se je prilagodila našim prilikam in potrebam. Izkušnje so pokazale, da je potrebno takšno adaptiranje in da moramo to prilagojeno metodo vtakati v samo organizacijo podjetja, v celotni delovni proces. V tem primeru pridejo do izraza vse prednosti te metode. Da je temu tako, dokazujejo rezultati, ki so bili doseženi.

Kljub uspešnosti oziroma neuspešnosti METODE POUČEVANJA PRAKTIČNEGA DELA, je bilo potrebno nadaljevati in graditi koncepcijo strokovnega izobraževanja. V tem času so bila razčiščena predvsem tri vprašanja, ki so imela značilen pomen za ves nadaljnji razvoj strokovnega izobraževanja posebno v Sloveniji:

1. Kakšna naj bo organizacija izobraževanja v podjetju?
2. Kako izobraževati instruktore za praktično delo, katerih naloga je proučevati in kakšno znanje naj bi sprejemali?
3. Kako organizirati kontrolo izobraževanja za praktičen in teoretičen pouk?

Rezultati omenjenih treh vprašanj so pripomogli k nastanku prvih organiziranih centrov za izobraževanje v podjetjih. Pri tem so izhajali iz enotnih načel in zato veljajo za vsa podjetja.

V tem obdobju so bili nekateri mnenja, da takšno izobraževanje na delovnem mestu za našega delavca ni primerno. Našli pa so se tudi ljudje, ki so napadali metodo poučevanja praktičnega dela s trditvami, da ta metoda spreminja delavca v ozkega specialista, ki ni in ne bo postal dober upravljalca, da delavec postaja robot in podobno. Toda ozki specializaciji ni kriva metoda, kateri je vseeno, ali posreduje več oziroma manj znanja. Ozki specializaciji in hitremu tempu dela se je treba prilagoditi zaradi industrijske delitve dela, ki je danes nujno potrebna. Namen metode je, da da novemu neizkušenemu delavcu znanje, ki ga potrebuje ne glede na to, ali je tega znanja več ali manj. Tako so ti nesporazumi še preden so bili razčiščeni povzročili veliko škodo in za nekaj časa celo zavrli razvoj izobraževanja. V tem obdobju se je pojavil še en pereč problem. Prvi centri za izobraževanje so nastajali iz potrebe, toda brez določene koncepcije o kadrovske službi. Vsepovsod so se porajali novi problemi in postalo je jasno, da je v podjetjih kadrovska služba nujno potrebna. V tem času je bilo treba dokončno rešiti najbolj pereč problem: priznanje koncepcije strokovnega izobraževanja. To priznanje pa so najprej dala podjetja. V praksi so kontrolirali rezultate izobraževanja, ki so bili doseženi na delovnih mestih. Pri tem so ugotovili prihranek časa, kvaliteto dela, količino izdelkov, prihranek materiala in podobno. Povsod so s pomočjo organiziranega in sistematičnega strokovnega izobraževanja bili doseženi pozitivni rezultati. Odgovorne osebe so zato sprejele to koncepcijo, ki jo je potrdila tudi praksa. Pri tem je potrebno omeniti, da imajo sodelavci iz ljubljanskega zavoda za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu nedvomno mnogo zaslug, da je ta koncepcija nastala in bila dokončno z uredbo o centrih za strokovno izobraževanje tudi pravno potrjena.

Izid uredbe o centrih za izobraževanje je zelo razgibal nastajanje centrov za izobraževanje, ki niso nastajali samo v enem podjetju, temveč so se na osnovi te pravne podlage začeli formirati tudi za več podjetij skupaj in so mnogokrat bili organizirani izven podjetij, čeprav so delovali v podjetju in za njegove potrebe. Brez dvoma je bil v tem prvem obdobju dosežen največji uspeh s sprejetjem resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov. Izkazalo se je, da je potrebno za sistematično izobraževanje strokovnih kadrov za delovna mesta istočasno organizirati:

1. teoretsko raziskovanje izobraževanja strokovnih kadrov, kamor sodijo sodobne metode izobraževanja in pomožna sredstva, ki so pri tem nujno potrebna;
2. sistematsko izobraževanje osebja, ki naj vodi izobraževalni proces v gospodarskih organizacijah.

Leta 1959 je zvezni izvršni svet sklenil mednarodno pogodbo na osnovi pomoči specialnega fonda Organizacije združenih narodov o formiranju osmih zveznih centrov za izobraževanje instruktorjev. Instruktorji naj v gospodarskih organizacijah vzgajajo delavce za neposredno proizvodnjo po sodobnih metodah posredovanja znanja. Med temi centri je tudi

center za izobraževanje instruktorjev tekstilne stroke. Bivše združenje tekstilne industrije Jugoslavije, ki je bilo pooblaščno, da center ustanovi, je na seji upravnega odbora združenja dne 18.VI.1959 sklenilo, da bo sedež centra v Kranju.

27. X. 1960 je bil zvezni center za instruktorje tekstilne stroke registriran kot ustanova s samostojnim financiranjem.

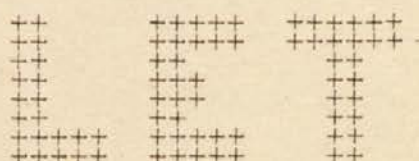
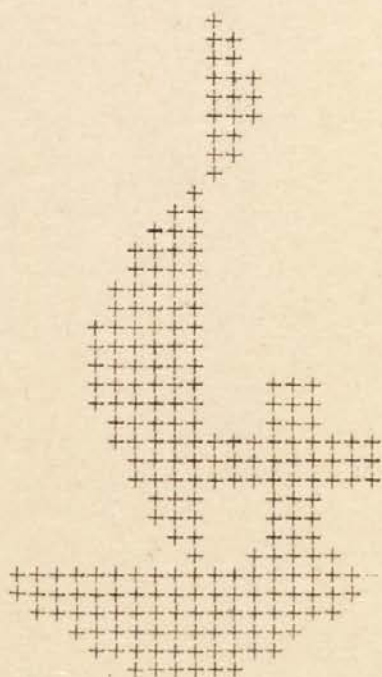
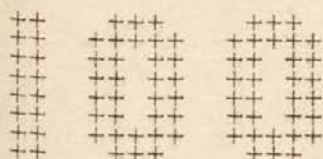
Zvezni center za instruktorje tekstilne stroke je ob pomoči mednarodnega urada za delo v Ženevi (ILO) usposobil višje instruktorje na tečaju v Beogradu in na specializaciji v Švici, Angliji, Nizozemski in Zvezni republiki Nemčiji. Kasneje so se le-ti izpopolnjevali še v samem centru v Kranju ob pomoči inozemskega eksperta Mednarodnega urada za delo v Ženevi ing. NF Schweizerja in pod nadzorstvom eksperta vodili po en kurz za instruktorje, programerje in analitike proizvodnje.

S pomočjo zveznega centra so tudi v naši tovarni leta 1961 pričeli z načrtnim izobraževanjem delavcev na delovnem mestu. Od takrat pa do danes smo izvedli nekoliko seminarjev in tečajev in posvečamo mnogo več pozornosti vsakemu novemu članu kolektiva. Vsi vemo, kako težko je človeku, ki pride v novo okolje med tuje ljudi, med tisoče nitk, katerih se črni prsti še niso privadili, v oddelek s stroji, na katerih se vse vrti, pomika in udarja. Tu posreduje center, ki varno pripelje novega človeka iz šolskih klopi ali polja in ga spremeni v spretnega proizvajalca in preudarnega upravljalca.

Do danes so se zvrstili že mnogi uvajalni tečaji in dopolnilni seminarji. Vsak naslednji je bil boljši od predhodnega. Iskali smo novih metod in prijemov, pripravili smo si vrsto učil in pomagal, napisali smo mnoga skripta in v njih obdelali posamezne operacije. Študirali smo delovne operacije in posredovali najboljše po sodobnih metodah.

Obiskovalci tečajev in seminarjev polagajo izpit usposobljenosti za delovno mesto pred izpitno komisijo. Na tečajih in seminarjih smo dali proizvajalcu potrebno teorijo, izboljšali smo nekatere posege v njegovem delu in dosigli, da delavec na delovnem mestu dosega večjo proizvodnjo in boljše kvaliteto izdelkov.

S tem, da je tečajnik dobil potrdilo o usposobljenosti, pa delo centra še ni končano. Center vodi vsakodnevni nadzor oziroma patronažno službo nad tečajniki. Tam, kjer vidi, da ni dosežena zadovoljiva proizvodnja v količini in kvaliteti, posreduje center. Zato je spremljanje rezultatov in patronažna služba zelo važen element v obsežnem delu izobraževalnega centra.

Rdeči križ je mednarodna humana organizacija, ki nudi pomoč v vojni in miru. V vojnem času pomaga in ščiti ranjene in obolele vojake, vojne ujetnike in civilno prebivalstvo, posebno še sirote in vdove. V času miru pa skrbi za higiensko vzgojo ljudi, posebno mladine, pomaga žrtvam elementarnih nesreč, internirancem in socialno šibkim državljanom. Posebno skrb pa posveča Rdeči križ otrokom.

Rdeči križ je osnoval Jean Henry Dunant (1828-1910). Pod vtisom grozot, ki jih je videl in doživel v italijansko-avstrijski vojni, se je v svojem delu "Un souvenir de Solferino" leta 1862 zavzel za ustanovitev humane organizacije, ki naj bi med vojno skrbela za ranjene in obolele vojake. Ta njegova akcija je bila povod za sestavo odbora petorice v Ženevi in pozneje za ustanovitev Rdečega križa.

Na povabilo tega odbora so se leta 1863 v Ženevi sestali predstavniki 16 držav in sprejeli načelni sklep za formiranje in ustanovitev prostovoljnih organizacij Rdečega križa po vsem svetu. Organizacija si je izbrala za svoj simbol rdeč križ na belem polju. Ta znak, ki pravzaprav predstavlja obrnjene barve švicarskega federalnega grba, so sprejele vse države kot simbol te mednarodno humane organizacije, edino Turčija in nekatere arabske države so sprejele za svoj simbol rdeči polmesec, Perzija pa rdeče sonce.

Leta 1864 je bila sprejeta Ženevska konvencija, ki predvideva, da se nudijo zdravniške usluge vsem ranjenim vojakom brez ozira na to, kateri vojski pripadajo, in da se stalno onеспособljeni vojaki vrnejo domov.

Od takrat pa do danes je minilo 100 let in prav je, da ob tem visokem jubileju spregovorimo nekoliko več o delu in nalogah Rdečega križa. Rdeči križ je pri nas razvil široko dejavnost in aktiviral ljudske množice za hitrejšo rast zdravstvene kulture. To nalogo zlasti narekuje socialistična odgovornost človeka do človeka, kar je izraženo v programu ZKJ kakor tudi v novi socialistični ustavi. Rdeči križ skrbi tudi za zdravstveno vzgojo na vasi. V gospodarskih organizacijah prireja za delovne kolektive najrazličnejše tečaje, kot n.pr.: tečaj za prvo pomoč, tečaj za nego bolnika itd. V delovnih kolektivih, kjer je zaposlenih mnogo žena, prireja predavanje o higieni žene, negi dojenčka, vzgoji otrok itd. Rdeči križ se tudi bori proti tuberkulozi in alkoholizmu ter organizira prostovoljne krvodajalske akcije.

V naši tovarni se dejavnost Rdečega križa izraža v raznih akcijah za pomoč človeka človeku. Popolnoma so uspele zbiralne akcije za pomoč Alžiru in Skopju, kakor tudi krvodajalske akcije. Vsi se zavedamo, da ne moremo prepustiti zbiranje krvodajalcev samo odboru Rdečega križa, za to so odgovorne vse družbene organizacije. Tov. Rankovič je dejal, da je prostovoljno dajanje krvi za skupnost pomembna aktivnost, da zahteva združevanje naporov vseh množičnih in drugih organizacij.

Z naglim razvojem zdravstvene službe in s sodobnejšim načinom zdravljenja potrebuje zdravstvena služba iz leta v leto vse večje količine krvi. Zato pa je potrebno vedno večje število krvodajalcev. Velika poraba konservirane krvi in njenih produktov dokazuje, da je postala kri eden nepogrešljivih elementov v sodobnem zdravstvu. Kri in njeni produkti se uporabljajo pri preprečevanju najrazličnejših bolezni v vseh vejah medicine. Transfuzija je danes edino sredstvo, s katerim lahko človeku rešimo življenje, če krvavi. Nepogrešljiva je tudi pri operacijah. Brez transfuzije ne moremo rešiti hudo opečenega človeka, ali majhnega otroka, ki se ga je lotila težka bolezen. Do danes kljub napredku sodobne znanosti še ni uspelo najti nadomestila za izgubljeno kri.

Izgubljena kri se lahko nadomesti samo z novo krvjo. Prvi poskusi transfuzije segajo v srednji vek. Vendar se je ta znanost začela razvijati šele tedaj, ko so odkrili krvne skupine in tehnični postopek pri jemanju in shranjevanju krvi. Uporabimo lahko vso kri, ki jo da krvodajalec ali pa samo njene posamezne dele. Danes porabimo preko 80 % tako imenovane konservirane krvi. Kri, ki jo da človek, spravijo v steklenice in jo konservirajo. Kri se v steklenici ne strjuje, ker je v njej posebna tekočina, ki preprečuje strjevanje. Kri hranijo v posebnih pogojih pri temperaturi + 4°, in sicer v posebnih hladilnikih. Kri ne sme biti več kot pol ure izven hladilnika, zato je transport krvi do bolnišnice združen s težavami. Konservirana kri je uporabna le do tri tedne.

Če iz statističnih podatkov primerjamo porabo krvi v ljubljanskih bolnišnicah v letu 1952, ko je bila transfuzija že razvita, z letom 1962, ugotovimo, da je poraba v desetih letih izredno narasla. V desetih letih je postala poraba krvi v kirurgiji petkrat, v porodništvu štirikrat in v interni medicini dvakrat večja. Temu primerno narašča tudi količina konservirane krvi. Leta 1952 so zavod za transfuzijo krvi in transfuzijske postaje odvzele približno 4.500 kg krvi, letos pa že 18.500 kg krvi. Ta primerjava nam kaže, da potrebe po krvi rastejo iz leta v leto. Zavedati se moramo, da za zdravega človeka odvzem krvi ne predstavlja nobene nevarnosti. Darovana kri pa je neprecenljive vrednosti za bolnike, saj je ne moremo nadomestiti z nobenim drugim produktom. Vsak človek bi se moral zavedati, da dajanje krvi ni samo junaštvo, pač pa bi moralo biti dolžnost, saj se lahko zgodi, da jo bo jutri sam potreboval.

Tudi v našem delovnem kolektivu smo to nalogo pravilno dojeli. Aktivisti Rdečega križa, predvsem pa mladina, vrše svojo propagandno dejavnost v ekonomskih enotah in zbirajo imena ljudi, ki so pripravljeni dati svojo kri, ki rešuje življenje.

V letošnjem letu, ko je minilo 100 let od sprejetja Ženevske konvencije, ki je končno uzakonila zamisel Švicarja Henry Dunanta, očeta Rdečega križa, smo si zadali nalogo, da do konca maja zberemo najmanj 100 krvodajalcev. V tej akciji smo tudi uspeli. Upamo, da bomo ob ustreznih pogojih do konca leta to število podvojili. V zvezi z olajšavami, ki naj bi jih nudili krvodajalcem, smo že razpravljali v okviru sindikalne organizacije podjetja in z občinskim odborom Rdečega križa.

Letos so darovali kri naslednji člani našega kolektiva:

Predilnica mikane preje: Janez Barbo, Janez Bolte, Martin Plantan, Ana Radež, Jožica Blažič, Martin Krštinc, Janez Turk, Marta Uhan, Marija Vasič, Marjeta Radovan, Anica Kisovec in Anton Cesar.

Tkalnica: Alojz Kristan, Sandra Valenta, Marjeta Turk, Ana Frfolja, Franc Pangre, Joža Božič, Pepca Bevc, Vida Mikec, Slavko Kavšek, Ana Bartolj, Marija Miklavčič, Ana Ban, Jožefa Mišjak, Rok Miklič, Franc Kuplenik, Alojz Bevc, Štefka Junc, Vera Klobučar, Anica Florjančič, Ivan Jakše, Angela Seničar, Rezka Žagar, Alojzija Rapuš, Stane Makše, Marija Butala, Marjeta Potočar, Jože Murn, Marija Pungerčar, Peter Kumer in Bojan Čeh.

Oplemenitilnica: Franc Zagorc, Viktor Avsec, Tončka Adamič, Mara Ponikvar, Marija Božič, Franc Jenko, Jožefa Jevšek, Stan-ka Saje, Vera Jarc, Rihard Resnik, Draga Kamenarič.

Zunanji obrati: Janez Kastelic, Viktor Avsec, Jože Udovč, Franc Štine, Slavko Bogovič, Miha Udovč, Franc Hrovat, Gabriel Pust in Jože Rataj.

Uprava: Danilo Kovačič (dvakrat), Vlado Janc, Marija Konda, Slavka Može, Stanko Vaupotič, Majda Smrekar, Samo Medic in Slavka Čeh.

Vsem darovalcem krvi in ljudem, ki so pokazali dobro voljo pomagati človeku v nesreči, iskrena hvala. Vse one, katere nismo do danes uvrstili v listo darovalcev krvi, pa vabimo, da to svojo človeško dolžnost čim prej izvršijo.

Danilo Kovačič

NESREČE PRI DELU, NA POTI NA DELO IN Z DELA

v prvi polovici aprila

3. aprila se je ponesrečila na poti z dela Vida Retelj, previjalka votka.

Imenovana je šla zvečer iz službe domov s kolesom. Ko je hotela prečkati železniški prelaz v Bršljinu, je železniški čuvaj nenadoma zaprl zapornice. Imenovana je udarila s kolesom v zapornico, pri tem pa je padla ter si lažje poškodovala roko in zadnji del telesa.

8. aprila se je ponesrečil na poti na delo Franc Štine, strojni ključavničar.

Imenovani je šel z Lubna (Uršna sela) peš na železniško postajo, da bi se peljal z vlakom v službo v Novo mesto. Med potjo pa mu je na od snega in dežja spolzki stezi spodrsnilo, da si je lažje poškodoval levo nogo v gležnju.

8. aprila se je ponesrečil pri delu Josip Dumešič, delavec v predilnici česane preje v Metliki.

Imenovani je pomagal razkladati s kamiona bale česanca. Pri nalaganju bal na ročni voziček pa je težina bale pritislila ročico vozička, katero je imenovani držal, do tal ter mu pri tem poškodovala prst na desni roki.

14. aprila se je ponesrečil pri delu Jože Rataj, šofer pri avto-moto sekciji.

Imenovani je popravljajal osebni avto avto-moto sekcije "Novoteks". Ko je hotel z zaganjačem spraviti motor v pogon, je opazil, da se je motor vnel. Ker ni imel pri roki nobene priprave za gašenje, je začel gasiti požar kar z golimi rokami ter si pri tem opekel prste na obeh rokah.

Mirko Jakša

BOLEZENSKI IZOSTANKI V MESECU MARCU 1964

Naslednja tabela prikazuje bolezenske izostanke v mesecu marcu 1964 v primerjavi z mesecem marcem 1963.

	Marec 1963				Marec 1964			
	Stev.	% na	Stev.	% na	Stev.	% na	Stev.	% na
Oddelki	vseh boln. dni	del. dni	boln. dni	delov. dni	vseh boln. dni	del. dni	boln. dni	delov. dni
			brez porod. in nege druž. čl.				brez porod.	
Uprava	84	4,54	79	4,27	153	7,00	127	5,81
Tkalnica	561	8,42	349	5,24	852	11,57	630	8,56
Predil.	106	5,29	106	5,29	187	9,34	163	8,14
Apertura	211	8,11	159	6,11	253	8,92	201	7,09
Zun.obr.	34	2,78	34	2,78	125	10,00	125	10,00
Metlika	230	4,07	191	3,36	452	8,23	304	5,54
Skupaj:	1226	6,14	918	4,59	2022	9,57	1550	7,34

Iz tabele je razvidno, da se je stalež bolezenskih izostankov v mesecu marcu 1964 občutno dvignil, saj znese skupno brez porodniških dopustov 7,34 %, kar je navšiji procent v zadnjih letih, v primerjavi z mesecem marcem 1963 pa je stalež bolniških izostankov skoraj enkrat višji.

Največ bolezenskih izostankov je bilo tudi v mesecu marcu v zunanjih obratih (10 %), sledi tkalnica (8,56 %), predilnica mikane preje (8,14 %), apretura (7,09 %). Najnižji stalež bolniških izostankov je bil v obratu Metlika s 5,54 %, vendar pa se je stalež v tem obratu v primerjavi z mesecem februarjem dvignil za več kot trikrat.

Največ bolezenskih izostankov je bilo zaradi:

gripe	387 dni,
nege družinskega člana	312 dni,
raznih ženskih bolezni	148 dni,
nesreč izven dela	144 dni,
bolezni živcev	71 dni,
revmatizma	57 dni
TBC	52 dni itd.

Mirko Jakša

STANJE IZPLAČANEGA IN POVRNJENEGA NADOMESTILA

IZOSTANKOV ZA I. TROMESEČJE 1964

V prvem tromesečju letošnjega leta smo izplačali za bolezni in poškodbe 2,875.238 dinarjev, komunalni zavod za socialno zavarovanje pa nam je povrnil 1,969.388 dinarjev. Po posameznih mesecih je stanje takole:

Obrat I.		Obrat II.	
Izplačano nadomestilo	Povrnjeno	Izplačano	Povrnjeno
Januar 774.454	503.822	119.303	114.468
Februar 635.676	501.967	55.398	138.068
Marec 1,050.578	533.717	239.829	147.346
Skupaj: 2,460.708	1,539.506	414.530	429.882

Iz tabele je razvidno, da smo izplačali za bolezni največ v mesecu marcu, to pa zaradi gripe, ki je kljub cepljenju močno razsajala.

V našem obratu smo presegli izplačilo za 921.202 dinarjev, v obratu II. pa je 15.352 viška. Skupni primanjkljaj je 905.850 din, kar je skoraj toliko kot v vsem lanskem letu. V letu 1964 smo namreč presegli izplačilo za 927.017 din.

V Metliki je stanje bolezenskih izostankov mnogo bolje. Mogoče zato, ker nimajo v neposredni bližini zdravnišnica kot pri nas. V mesecu aprilu so izgledi po sedanji evidenci nekoliko boljši.

Mimica Seničar

MED HRVAŠKIMI PARTIZANI

Okrog poldne smo prispeli v Bjele potoke. Tako se je imenovala velika jasa sredi obširnih gozdov Plešivice. Tam je bil Glavni štab Hrvatske, orožarska delavnica, mizar-ska delavnica, tiskarna in bolnica. Vse to je bilo za tedanje razmere zelo dobro opremljeno. Orožarska delavnica je imela kar dve stružnici, tiskarna pa tiskarski stroj znamke "Tigel". Vsi ti stroji so bili na električni pogon. Električno je proizvajal dinamo, ki ga je poganjal motor na lesno oglje. Tudi bolnica je bila dobro opremljena. Edini zdravnik v tej bolnici pa je bil Nemec in se je pisal Frank. V njej so bili sami težki ranjenci. Glavni štab je imel svojo oddajno in sprejemno radijsko postajo.

Po kratkem počitku smo si ogledali naselje, ki je bilo zgrajeno v gozdu ob robu jase. Novica, da smo prišli iz Žumberka, se je kmalu razvedela po naselju. Partizani, ki so prebivali v Bjelih potokih, so nas izpraševali, kako je v Žumberku in Sloveniji, kako smo tam prestali ofenzivo itd. Povedali so mi, da dela v orožarski delavnici neki Slovenec, v tiskarni pa neka tovarišica, ki je bila v slovenskem glavnem štabu. Kmalu sem se z njima tudi spoznal. Slovenec se je imenoval Ivan Razdrh in je bil doma nekje blizu Radeč pri Zidanem mostu. V partizanih je bil z ženo že od leta 1941. Pri sebi sta imela tudi kakih 6 let starega sina. Razdrh je bil po poklicu kovač in je bil ob kapitulaciji stare Jugoslavije zaposlen pri podjetju Dukič nekje pri Bihaću. V prvih dneh vstaje hrvatskega naroda je zaradi pomanjkanja orožja in lopat izdeloval sulice, s katerimi so hrvatski partizani napadali ustaše in okupatorje.

V orožarski delavnici je delal tudi neki Primorec, ki so ga klicali "Tatek". Imel je nad 50 let in je bil dober strokovnjak za puške. Vsi so ga imeli radi zaradi njegove dobrodušnosti in predanosti NOB. Kljub zelo pomanjkljivi prehrani je delal po 12 - 14 ur dnevno.

Kmalu so nas poklicali v glavni štab Hrvatske. Sprejel nas je komisar Vladimir Bakarić, ki je sedaj predsednik Sabora SR Hrvatske. Po kratkem razgovoru nam je rekel, da bomo nekaj dni ostali v Bjelih potokih, da si odpočijemo. Ko sem mu povedal, da sem bil v orožarski delavnici v Rogu, me je začel pregovarjati, naj bi ostal v orožarski delavnici, ker zelo rabijo orožje. Pristal sem in tako sem ostal v Bjelih potokih.

Oba ustaška oficirja sta se komisarju zdela sumljiva, zato so ju pridržali v glavnem štabu. Grge se je zelo širokoustil, kako je pomagal partizanom in kot ustaški oficir s sabotažo onеспособil topove v Karlobagu. Kmalu pa se je nekaj zagovoril in postal še bolj sumljiv. Zato so ga postavili pod stražo in zaprli. Tudi Drago je bil pod stražo, toda lahko

je delal v orožarski delavnici. Ocvirk pa je že po par dneh odšel v avtomobilsko enoto, ki je bila na novo formirana pri vasi Frkašič.

Orožarska delavnica je bila za tedanje razmere zelo dobro opremljena. Imela je tri oddelke, in sicer popravljalnico orožja, pirotehnični odderek in kovačnico. V popravljalnici orožja sta bili dve stružnici in vrtalni stroj, vse na električni pogon. Tu so popravljali mitraljeze, puške in topove. Poleg tega pa so izdelovali razne predmete za potrebe vojske in civilnega prebivalstva. V pirotehnični delavnici so izdelovali ročne bombe sistema "Kragujevac", protitankovske mine in mine za miniranje objektov. V kovačijo pa so izdelovali odkovke za orožje ter okovja za tovarna sedla.

Že takoj drugi dan, ko sem bil v Bjelih potokih, se je zgodila v pirotehnični delavnici nesreča. Pri preizkušanju ročnih bomb je bil ubit pirotehničar. Kot sem takoj po njegovi smrti izvedel, je bil to neki tovariš, ki je bil že leta 1941 v partizanih v Sloveniji. Bil je komandant bataljona s partizanskim imenom "Šiško".

Kmalu po tem dogodku sem bil premeščen v orožarsko delavnico v vas Vrelo pri Korenici. Ko sem se nekoč vrnil iz položaja, kjer sem popravil top, sem videl, da v delavnici delajo mine za miniranje objektov. Ker so delali zelo neprevidno, sem jih opozoril, toda nihče me ni hotel poslušati. Šel sem k vodji delavnice, ki je imel pegavi tifus, toda ležal je v nezavesti. Ker me na ponovno opozorilo niso hoteli poslušati, sem odšel proti Korenici. Komaj sem prišel do prvih porušenih hiš, je zadonela močna eksplozija. Ko sem prišel nazaj k delavnici, se mi je nudil grozen prizor. Od delavnice je ostalo samo mlinsko kolo, ki je služilo za pogon stružnice. Okrog delavnice pa so ležala raztrgana trupla tovarišev. Nihče ni ostal živ. Po nasvetu komandanta mesta Korenice sem odšel nazaj v glavni štab. Tam sem poročal, kako je prišlo do nesreče. Komisar je odredil, da ostanem v Bjelih potokih.

Tam sta bila še oba ustaša. Grga je bil zaprt, Drago pa je pod stražo delal v delavnici. Čez par dni je Grga ponoči pobegnil. Uspelo mu je priti že skoro do Bihača, toda v Ripačkem klanecu so ga ujeli in privedli nazaj. Medtem smo izvedeli, da sta bila oba poslana v partizane kot vohuna, Grga pa je imel poleg tega še nalogo, da likvidira naše vodilne ljudi. Seveda sta oba prejela zaslužen kaznen.

Kmalu je v Bjele potoke prišel Rafo, ki je bil nato poslan v avtomobilsko enoto. Z njim pa je prispel tudi tovariš Ivanetič, doma iz Bele krajine, ki pa je ostal v Bjelih potokih. Povedal mi je, da je v bolnico pri Korenici prispel tudi Novomeščan dr. Marjan Morel. Dobil sem dovoljenje, da ga obiščem, toda še isti dan so Italijani bombardirali bolnico, zato so jo premaknili neznano kam.

Dela smo imeli vedno zelo veliko, saj so naše enote takoj po končani sovražni ofenzivi začele z napadi na sovražne postojanke. Padle so Vrhovine, Otočac, Brinje itd. Tu so zaplenili velike količine orožja in drugega vojaškega materiala, ki pa je bil čisto pokvarjen.

Nekega dne so začela nad Bjelimi potoki krožiti sovražna letala ter metati bombe in mitraljirati okolico. Ko se je to ponavljalo še naslednje dni, smo spoznali, da to ni naključje, temveč je vmes izdaja. Na vzpetine okrog jase smo postavili protiletalske mitraljeze ter tako zaščitili naselje. Glavni štab pa se je preselil globlje v gozdove.

Ko je nekoč prišel v delavnico Ocvirk, mi je povedal, da je bil bolar in da je bil poslan za 14 dni k nekim svojim znancem v bližino Ogulina. Od tam pa da je šel z vlakom v Zagreb. Ko smo se kasneje o tem razgovarjali, smo ugotovili, da letalski napadi na glavni štab sovpadajo s časom, ko je bil Ocvirk v Zagrebu. Takoj nam je postal sumljiv. Da bi ga razkrinkali, je bil poslan kot kurir s "tajnimi dokumenti" v štab korpusa. Dokumenti so se mu zdeli tako važni, da je hotel z njimi pobegniti k sovražniku. Toda zanka je bila dobro pripravljena. Bil je ujet in prejel je zaslužen kaznen.

Kmalu za tem nas je zopet prizadela težka nesreča. Tistikrat sem delal celo noč in kmalu potem, ko sem odšel v kovačnico, je v orožarski delavnici nastala eksplozija. Vrglo me je na tla in ko sem prišel k sebi sem stekel iz kovačnice. Mimo mene sta stekla tudi dva tovariša, ki sta se vsa krvava zgrudila. Brž sem jima skušal pomagati. Ko pa sem videl, da jima sam ne morem nič pomagati, sem hitro stekel po pomoč v bližnjo bolnico. Ko sem se vrnil, sem videl strašno razdejanje. Delavnici je eksplozija odnesla streho, okna in vrata pa je odtrgalo. V delavnici so se v strašnih bolečinah zvijali moji tovariši, več pa jih je negibno ležalo. Ranjence smo hitro odnesli v bolnico, kjer so jih operirali. Med njimi je bil tudi Tatek, ki je imel prebiti obe nogi v gležnjih. Kasneje smo zvedeli, da je med prevozom v drugo bolnico umrl zaradi zastrupitve.

Eksplozija je zahtevala življenje osmih tovarišev, več pa jih je bilo težko ranjenih. Tudi delavnica je bila skoraj popolnoma porušena. Katastrofo je povzročil nek mlad tovariš, ki je nestrokovno ravnal z minami, ki so bile zložene na delovni mizi.

Delavnico smo hitro popravili, toda že nekaj tednov zatem je nesreča zopet zahtevala svojo žrtev. Zaradi nepredvidnosti nekega tovariša je v težkem mitraljezu ostal naboj. Pri pregledu mitraljeza se je le-ta sprožil, krogla pa je zadela tov. Ivanetiča v trebuh. Med prevozom v bolnico v Korenico je umrl.

Kmalu smo izvedeli, da je sovražnik pričel z močnimi koncentracijami svojih sil. Na vidiku je bila zopet sovražna ofenziva. Da ne bi izgubili dragocenega materiala, orodja in orožja, smo ga zakopali v "zemunice". Važnejše predmete pa smo zabili v krste in jih "pokopali" na pokopališču, ki je bilo blizu naselja. Poskrili smo vse, kar je za nas predstavljalo kako vrednost. Iz skladišč je prišlo na dan na desetine starih pušk "kubur", ki so bile še iz turških časov. Imele so dolge cevi in so se polnile spredaj. Kopita "kubur" so bila lepo okovana s srebrom. Te puške so uporabljali partizani v prvih dneh vstaje.

Toda ofenziva ni bila namenjena nam, temveč je sovražnik hotel uničiti glavni štab Jugoslavije, kar pa mu seveda zopet ni uspelo. Glavni štab in enote NOV so se v težkih borbah umaknile preko Neretve iz sovražnega obročja.

Življenje v Bjelih potokih je potekalo zopet normalno. Nekega dne v mesecu juniju smo zagledali tri oficirje v tujih uniformah. Prišli so v spremstvu naših oficirjev v orožarsko delavnico. Bili so anglo-ameriški oficirji, ki so se s padali spustili na osvobojeno ozemlje. Kmalu za njimi jih je prišlo še več.

Neke noči nas je prebudil iz spanja strel stražarja. Kmalu je začelo pokati na vseh straneh. Napadli so nas četniki. Toda po kratki borbi so se umaknili, ker so uvideli, da jim presenečenje ni uspelo. Zaradi tega smo postali bolj okretni. Na položaje okrog delavnic smo postavili težke mitraljeze "St. Etienne". Kmalu je sledil drug napad, seveda zopet ponoči. Tudi tega smo hitro odbili.

Zaradi četniških napadov se je bolnica preselila na drugo mesto. Tudi glavni štab Hrvatske se je premaknil v Švico pri Plitvicah. Tiskarna pa se je že prej preselila v drugi kraj. Tako je v Bjelih potokih ostala le orožarska delavnica. Toda tudi mi smo se kmalu preselili v vas Ponor pri Korenici.

Delavnico smo uredili v velikem gospodarskem poslopju vaškega bogataša, ki je bil pri ustaših, njegova družina pa je iz strahu pred partizani pobegnila v sovražno postojanko. Vaščani so bili silno revni. Najboljše njive so bile v posesti vaškega veljaka, ostali pa so se borili za košček kruha in prgišče koruzne moke na revni liški zemlji. V hiši vaškega veljaka je bil edini štedilnik daleč naokoli. Vaščani so kuhali na ognjiščih, ki so bila običajno na sredini edinega prostora v hiši, ki je bil tlakovan s sphano ilovico.

Hitro smo si uredili delavnico in začeli s proizvodnjo. Električno energijo nam je dajal dinamo, katerega je poganjala parna lokomotiva. Iz borbenih enot je prišlo precej strokovnjakov, tako da smo delo organizirali v dveh izmenah.

Poleg popravil vseh vrst orožja smo izdelovali tudi vžigalnike za težke mine, lahke minomete, merilne naprave za protiletalske mitraljeze itd. Veliko dela smo imeli z orožjem, katerega so nam pošiljali zavezniki. To orožje je bilo v glavnem pokvarjeno ali pa so manjkali nekateri deli, katere smo seveda morali sami izdelati.

V tej delavnici smo popravili med drugim tudi dva italijanska protitankovska topa kalibra 45 m/m, katera sem kasneje tudi večkrat popravljaj v orožarski delavnici v Starih Žagah v Sloveniji.

Ker smo v Ponoru delali le po 10 ur dnevno, ob nedeljah pa smo bili prosti, smo pričeli misliti tudi na kulturno življenje. Poleg tečajev za nepismene, katere so obiskovali partizani in civilisti, smo organizirali tudi kulturne skupine. Imeli smo gledališko, pevsko in recitatorsko skupino ter godbo. Te skupine so vadile skoro vsak večer. Ob nedeljah pa smo v okoliških vaseh prirejali "mitinge".

Na takem mitingu je komisar edinice zbranim vaščanom govoril o cilju naše borbe, o uspehih naše vojske ter stanju na frontah. Spored so nadaljevali pevci, godci, recitatorji in igralci. Izvajali so v glavnem dela, ki so jih sestavili sami. Po končanem sporedu se je pričelo ljudsko rajanje. Vaščani so nas vselej skromno, toda prisrčno pogostili s kruhom, mlekom in tobakom.

Tudi na šport nismo pozabili. Najbolj priljubljen je bil nogomet, toda do nogometne žoge nismo mogli priti, zato smo jo izdelali sami. S pravo nogometno žogo smo igrali le na tekmah.

Posebnost pa je bilo poslušanje radijskih poročil. Uspelo nam je dobiti radijski aparat, ki smo ga postavili v veliko sobo. Vsak večer so se poleg partizanov v tej sobi zbrali tudi vaščani iz bližnje in daljne okolice ter poslušali radijska poročila. Nekateri so prišli tudi iz 3 ure oddaljenih krajev. Ženske so s seboj prinesle ovčjo volno ter predle ali pa pletle jopice, nogavice ali "cokule".

Ob žetvi smo vaščanom pridno pomagali, saj so bili pomoči tudi potrebni. Iz vasi Ponor so bili vsi moški pri partizanih, doma so ostale le ženske, starci in otroci.

Neke noči, kmalu potem ko sem se vrnil s straže, sem slišal, kako je stražar, ki me je zamenjal, nekoga zaustavil. Hip nato je počil strel. Hitro sem pograbil mitraljez in skočil stražarju na pomoč. Zopet so nas napadli četniki, toda zaradi stražarjeve budnosti jim presenečenje ni uspelo. Po kratki borbi so pobegnili v hribe, na bojišču pa so pustili dva mrtva. Od naših sem bil le jaz ranjen v nogo, toda rana k sreči ni bila težka.

Kmalu za tem so pričeli vsako jutro patroljirati nad cesto, ki vodi iz Korenice proti Udbini, sovražna letala. Kogarkoli so opazili, so ga obsuli z rafali iz mitraljeza. Uspešno jim je ubiti več konj in ljudi. Tudi nad našo vasjo so večkrat krožili. Ker smo pričakovali, da bodo nekega dne bombardirali tudi našo vas, smo nad vasjo postavili dva protiletalska mitraljeza. Ob vsakem alarmu smo hitro stekli do mitraljezov, vendar na letala nismo smeli streljati, dokler ne bi oni prvi napadli. Nekega dne je čisto nizko nad vasjo krožil nemški lovec. Neki tovariš se ni mogel vzdržati ter je ustrelil nanj. Pilot je takoj obrnil letalo ter pričel mitraljirati po vasi. V tem času sem že pritekel do svojega mitraljeza, kjer me je že čakal pomočnik. Tudi merilec in pomočnik drugega mitraljeza sta že bila na mestu. Z vso močjo smo začeli streljati na letalo. Pilot je takoj prenehal mitraljirati po vasi in začel tolči po našem položaju. Po precēj dolgi borbi se je letalo oddaljilo. Ko smo se vračali v vas, smo opazili, kako ljudje na polju mahajo in kažejo v hribe. Ko smo pritekli do njih, so povedali, da so videli, kako je letalo strmoglavilo v oddaljenem gozdu. Brž smo tja poslali patroljo. Ko so se tovariši vrnili, so prinesli s seboj mitraljez, ki pa je bil žal tako poškodovan, da ga ni bilo mogoče popraviti. Povedali so, da se je letalo pri padcu vnelo in zgorelo. Na ta uspeh smo bili zelo ponosni. Od tistega časa smo pred letali imeli mir, pa tudi nad cesto so se bolj redko pojavljala.

Radijska poročila so bila vedno bolj ugodna. Rdeča armada je potiskala Nemce iz Sovjetske zveze. Zapadni zavezniki so se izkrcali v Italiji. V naši domovini pa so partizani stalno povečevali osvobojeno ozemlje. Čutili smo, da v zraku nekaj visi.

Devetega septembra je naenkrat začelo iz smeri bolnice, ki je bila v bližini vasi, silno pokati. Mislili smo, da so jo četniki napadli. Hiteli smo jim na pomoč, toda ko smo prišli v bližino bolnice, smo videli, kako borci zaščitne čete skačejo, streljajo v zrak in mečejo bombe. Mislili smo, da so ponoreli. Ko smo se jim približali, so nam s solzami v očeh povedali, da je Italija kapitulirala. Sprva jim nismo verjeli, toda ko smo prišli v bolnico, smo na lastna ušesa slišali poročilo radijske postaje "Svobodna Jugoslavija" in "Radia London", da je bila podpisana italijanska kapitulacija.

Že smo mislili, da bo tudi Nemčija podpisala kapitulacijo in da bo konec vojne. Narod je bil navdušen nad zavezniško zmago. Še isti dan so nam priredili bogato gostijo. Prinesli so nam pečene jance, kruha, mleka in drugega.

Radijske vesti smo poslušali kot vsak večer, toda ta dan je bil naval tako velik, da je bilo okrog stavbe več ljudi kot v njej. Poročila so bila ugodna, toda vojna je trajala naprej. Italijo so zasedli Nemci in se tam borili proti zaveznikom.

Nekaj dni za tem sem preko radia izvedel, da je osvobojeno tudi Novo mesto. Ko sem to izvedel, sem prosil za dopust, da bi lahko videl svoje starše. Dobil sem 20 dni dopusta. Domov sem se vračal preko Vrhovin, Otočca, Sinja, Delnic in Kočevja.

V Vrhovinah sem doživel še en napad četnikov, ki pa se je za nas srečno končal. Najtežja pot je bila od Delnic do Kočevja. Tu pa sem dobil avto, ki me je pripeljal do Novega mesta.

Jože Udovič

NAŠA KRONIKA

Poročila sta se:

Franco Bevc in Ivan Slak.

Novoporočencema želimo veliko sreče in zadovoljstva ter najlepše čestitke !

Rodile so:

Magdalena Vidrih - dečka, Marija Avsec - dečka in Danica Seljak - dečka.

Mladim mamicam in novorojenčkom želimo veliko zdravja in najlepše čestitke!

V podjetje so prišli:

Štefka Kocjan, Slavka Cujnik, Andrej Šepetavc, Amaliija Starič, Andrej Petrič in Stanislav Tutin.

Novim članom našega delovnega kolektiva želimo mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva!

Podjetje so zapustili:

Jože Murn, Alojz Bevc, Jožefa Bevc, Slavko Lipovšček in Angela Mehak.

Dne 29.4. 1964 je stanje zaposlenih 815. Od tega je 558 žensk in 257 moških.

UČENJE TUJIH JEZIKOV

Odsek za vzgojo kadrov v naši tovarni je za intenzivno učenje tujih jezikov nabavil gramofon z gramofonskimi ploščami z namenom, da z zvočnimi ilustracijami pomagamo izpopolnjevati znanje tujih jezikov.

Prosimo vse, ki se zanimajo za učenje tujih jezikov, naj se prijavijo vodji odseka tov. Kovačiču zaradi priprave urnika za vse tiste, ki se želijo izpopolnjevati v nemškem, angleškem, italijanskem ali ruskem jeziku. Trenutno imamo na razpolago le gramofonske plošče za učenje nemškega jezika, vendar sprejemamo prijave za učenje vseh omenjenih tujih jezikov.

IZLET V NOVIGRAD

Pred nami je 1. maj - praznik dela. Da bi dostojno proslavili ta praznik bo sindikalna podružnica v našem podjetju organizirala proslavo in izlet v Novigrad v Istri. Tja se bomo odpeljali s kamionom 1. maja zjutraj. Med potjo si bomo ogledali Vrhniko - rojstni kraj Ivana Cankarja in Postojnsko jamo. Iz Novigrada se bomo vračali 3. maja.